

-
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ความท้าทายของเกษตรกรภาคอีสานในการปรับตัว
 - “แก่งละว้า อนาคต ที่ยั่งยืน”
 - เทคนิคการสร้างความสุขด้วยวิธีง่ายๆ

สารบัญ

▶▶ ตีฆ้องร้องป่าว	3
▶▶ บทความ : การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: ความท้าทายของ เกษตรกรภาคอีสานในการปรับตัว	4
▶▶ กิจกรรมนักวิจัย WeSD	13
▶▶ เรื่องเล่าจากพื้นที่ : แก่งละว้า อนาคต ที่ยั่งยืน	15
▶▶ ความเคลื่อนไหว WeSD	18
▶▶ พื้นบ้านลานกวี	21
▶▶ เกร็ดความลึกลับ : เทคนิคการสร้างความสุขด้วยวิธีง่ายๆ	22

กองบรรณาธิการ: รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง นางนิลวดี พรหมพักพิง ผศ.ดร.ฟ้ารุ่ง มีอุตร
นายคณิน เชื้อดวงฟูย นางสาวพรเพ็ญ ปานคำ นางภัทรภร วีระนาคินทร์ นางสาวสุธิดา ดวงเนตร
นายพัฒนพงษ์ ธงหาร นางสาวสุธาสินี ปรีดาสา นางสาวฤทัยรัตน์ สุพะนันชัย ว่าที่ ร.ต.สยาม บัวระภา
วิระยุทธ โพธิ์ถาวร นางสาวอุษณีย์ ไชยวิเศษ นางสาวสุภาวดี ภัทรประภาศิริ

แบบปก/รูปเล่ม: นายจิตติ กิจพงษ์ประพันธ์

สถานที่ติดต่อ: กลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาคาร HS 02

ชั้น 4 ห้อง 2405-2406 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โทรศัพท์/โทรสาร 043-203433 website: <http://www.wesd.net> e-mail: admin@wesd.net

ติ๋ซ้อง ป๋า

สวัสดีคะ พบกันอีกครั้งกับจดหมายข่าวกลุ่มวิจัยฯ ในฉบับนี้เราหยิบยกประเด็นเรื่อง **การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ** มานำเสนอ เนื่องจากในปัจจุบันสภาพอากาศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในหนึ่งวันเราอาจต้องเจอกับสภาพอากาศหลายแบบ ช่วงเช้าอาจจะมีฝนตก พอช่วงบ่ายร้อน ตกตึกอากาศหนาว และสิ่งที่เห็นได้ชัดอีกอย่างก็คือ ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างเช่นช่วงหน้าหนาวอากาศไม่หนาวแต่กลับมีฝนตกและอากาศร้อน ดังนั้นการเตรียมการเพื่อรับมือกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมาก จดหมายข่าวในฉบับนี้จึงนำบทความ เรื่อง **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ความท้าทายของเกษตรกรภาคอีสานในการปรับตัว** โดย ผศ.ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและปัญหาภัยแล้งที่และเกษตรกรมีวิธีการรับมือหรือมีการปรับตัวอย่างไร

สำหรับเรื่องเล่าในพื้นที่ เรามีมุมมองการทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่แก่งละว้าจากสมาชิกใหม่ของกลุ่มวิจัย คุณวิระยุทธ โพธิ์ถาวร ที่บอกเล่าเรื่องราวการทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนในการปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนพี่บ้านลานกวี บัณฑิตภาควิชา ฝึกกลอนแฝงแง่คิดเกี่ยวกับธรรมชาติที่เปลี่ยนไป ถ้าหากไม่ดูแลรักษา ธรรมชาติจะลงโทษเราและเกร็ดความสุขมีเทคนิคสร้างสุขง่ายๆ ด้วยตนเองมานำเสนอ

ถ้าหากท่านใดสนใจเรื่องราวหรือมีข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์สามารถติดตามและส่งข่าวสารมาได้ที่ เว็บไซต์ของกลุ่มวิจัยฯ www.wesd.net และสุดท้ายนี้ขอให้คุณทุกคนมีความสุขในการอ่านจดหมายข่าวคะ

กองบรรณาธิการ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ความท้าทายของ เกษตรกรภาคอีสานในการปรับตัว

ยรรยงค์ อินทร์ม่วง¹

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียโดยทำให้มรสุมฤดูร้อนมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งเขตเมืองและเขตชนบทเสี่ยงต่อน้ำท่วมฉับพลัน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงเกิดความแห้งแล้งที่ยาวนานมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่าทำให้ผลผลิตทางการเกษตรในทวีปเอเชียมีแนวโน้มลดลงถึง ร้อยละ 30 รวมทั้งมีอุบัติการณ์ของภาวะทุพโภชนาการ และโรคติดต่อที่นำโดยแมลงต่างๆ มากขึ้น ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ฉุดรั้งการเจริญเติบโตรวมทั้งเป็นอุปสรรคในการขจัดความยากจนในกลุ่มประชากรด้อยโอกาส โดยเฉพาะ คือ กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่มีความเปราะบางมากที่สุดต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ²

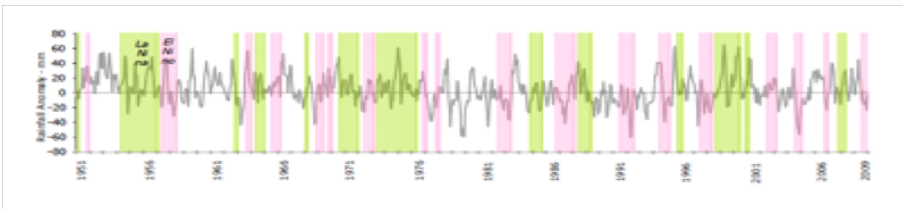
เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมฉับพลันบ่อยครั้ง ยังมีปัญหาการขาดเดาปฏิทินการเพาะปลูกยากยิ่งขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล นอกจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแล้ว ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังถูกผลกระทบซ้ำเติมด้วยปรากฏการณ์เอลนีโญ (Niño-Southern Oscillation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง

¹ นักวิจัยประจำกลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์อณูสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และนักวิจัยประจำกลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

² ADB. 2009. The Economics of Climate Change in Southeast Asia: A Regional Review. Mandaluyong City, Philippines.

ของอุณหภูมิน้ำทะเลในมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้ มีอิทธิพลต่อการเกิดความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศในภูมิภาครวมทั้งประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ผลการศึกษาวิจัยของเนื้อไม้ชนิดหนึ่งในประเทศลาวพบว่าเมื่อสี่ร้อยปีที่แล้วในประเทศลุ่มน้ำโขงมีปริมาณฝนและความชื้นมากกว่าในปัจจุบัน ปรากฏการณ์ ENSO ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มทำให้ภูมิภาคแห้งแล้งขึ้นในอนาคต³

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ ENSO ทำให้ประสบปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงโดยเฉาะระหว่างปี พ.ศ.2540-2541 และปี พ.ศ.2547-2548 (รูปที่ 1) ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตรเป็นบริเวณกว้าง (รูปที่ 2) ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายทั้งสิ้น 7,566 ล้านบาท หลังจากนั้นมาได้เกิดภัยแล้งหนักถูกรอบสามถึงห้าปี นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศ (Climate Variability) ทำให้เกิด น้ำท่วม และภัยแล้ง รุนแรง สลับกันในช่วงระยะเวลาประมาณทุกสองปี ทำให้พื้นที่การเกษตรและการดำรงชีวิตของประชาชนได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง^{4,5}

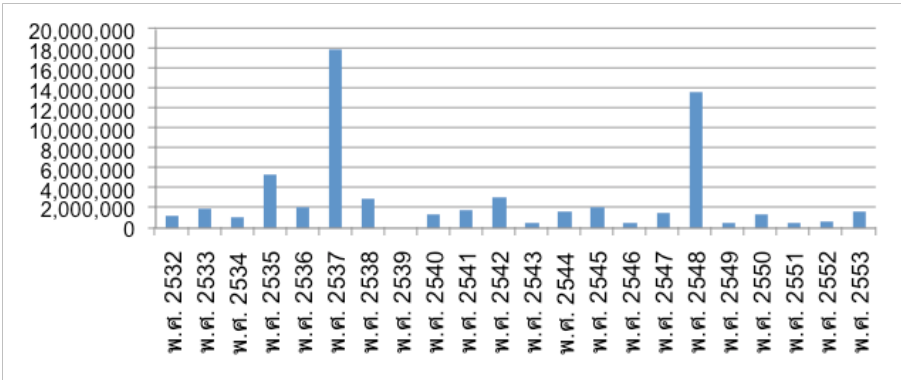

รูปที่ 1 ปริมาณฝนที่ผิดปกติในระหว่างปี El Nino และ La Niña ของประเทศไทย
(สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา, 2554)

³ Xu , C., Sano, M. and Nakatsuka, T. 2013. A 400-Year Record of Hydroclimate Variability and Local ENSO History in Northern Southeast Asia Inferred from Tree-Ring $\delta^{18}O$, Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology. 336: 588–598.

⁴ Räsänen, T. A. and Kumm, M. 2013. Spatiotemporal Influences of ENSO on Precipitation and Flood Pulse in the Mekong River Basin, Journal of Hydrology 476 (2013) 154–168.

⁵ Bhaktikul, K. 2012. State of Knowledge on Climate Change and Adaptation Activities in Thailand, Procedia -Social and Behavioral Sciences 40: 701–708.

รูปที่ 2 พื้นที่การเกษตรของประเทศไทย (ล้านไร่) ที่ได้รับความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะครั้งล่าสุดปี พ.ศ.2547-2548 ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ El Nino (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2553)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย นับเป็นภูมิภาคที่เปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการศึกษาความแปรปรวนของปริมาณฝนในลุ่มน้ำโขง ชี มูล พบว่าปริมาณฝนเฉลี่ยรายวัน (Annual Mean Daily Rainfalls) ระหว่างปี พ.ศ.2504-2550 มีความแปรปรวนสูง โดยในพื้นที่ตอนกลางของภาคมีปริมาณฝนเฉลี่ยรายวันลดลงและแนวโน้มปริมาณฝนตกมากที่สุดรายวันลดลง (Annual Maximum Daily Rainfalls) เกือบทั้งภาค มีแนวโน้มปริมาณจำนวนวันที่ฝนไม่ตกมากที่สุดต่อปีเพิ่มมากขึ้น (Annual Maximum Number of Consecutive Dry Days)⁶ จากปัญหาทั้งปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาฝนตก ในปีล่าสุด พ.ศ.2555 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาภัยแล้งรุนแรง โดยมีน้ำเก็บกักในเขื่อนขนาดใหญ่ลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 7-13 จากเต็มร้อยละ 31.1 พื้นที่เพาะปลูกภาคอีสานประสบภัยแล้งขั้นรุนแรง 4.9 ล้านไร่ ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง 800,000 ตัน รัฐบาลต้องจ่ายค่าชดเชย 3,009 ล้านบาท (ไร่

⁶ Artler, K., Chaleeraktragoon, C. and Van Nguyen, V.T. 2013. Modeling and analysis of rainfall processes in the context of climate change for Mekong, Chi, and Mun River Basins (Thailand), Journal of Hydro-environment Research 7: 2-17.

ละ 606 บาท) ชวานาประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรเฉลี่ย 4,247.3 บาทต่อไร่ ครั้วเรือนยังประสบปัญหาขาดแคลนน้ำรุนแรง 626,822 ครัวเรือน ทั้งนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ตอนกลางของภาค คือ จังหวัด นครราชสีมา ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

การปลูกข้าวถือเป็นรายได้หลักของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าวเป็นพืชที่อ่อนไหวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่แปลงเพาะปลูกข้าวอ่อนไหวโดยเฉพาะในปีที่มีภัยแล้งเกิดขึ้นโดยมีความร้อนและอุณหภูมิสูงมากกว่าปกติและแหล่งน้ำขาดแคลน⁷ ผลการศึกษาลักษณะของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อเกษตรกร ที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้พบว่า เกษตรกรมีความเสี่ยงต่อภัยแล้งมากกว่าน้ำท่วม ภัยแล้งทำให้ผลผลิตข้าวเสียหายเฉลี่ย ร้อยละ 45.5 โดยมีจำนวนครัวเรือนประสบความเสี่ยงจากภัยแล้งในระดับ น้อย ปานกลาง และมาก ร้อยละ 7.6, 50.0 และ 42.4 ตามลำดับ⁸

การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นของทุกประเทศ โดยเฉพาะในระดับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนเกษตรกรในชนบทซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่เปราะบางมากที่สุด และได้รับผลกระทบจากผลผลิตลดลงจากปัญหาภัยแล้งน้ำท่วม รวมทั้งการระบาดของศัตรูพืช ที่ประชุมกรอบความร่วมมือแห่งสหประชาชาติ (UNFCCC) ระบุความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นนั้น เป็นสิ่งสำคัญสามารถยกระดับสู่การพัฒนาแผนการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะ

⁷ Wassmann, R. et al. 2009. Regional Vulnerability of Climate Change Impacts on Asian Rice Production and Scope for Adaptation Review Article. *Advances in Agronomy*, 102: 91-133.

⁸ วิเชียร เกิดสุข วชิราพร เกิดสุข และสมศักดิ์ สุขจันทร์. 2548. การศึกษาความเปราะบางและการปรับตัวของเกษตรกรชาวนา ในทุ่งกุลาร้องไห้ต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ในประเทศกำลังพัฒนา การเสริมสร้างศักยภาพแก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถือเป็นประเด็นจำเป็น⁹

ตัวอย่างทางเลือกและวิธีการ การปรับตัวของชุมชนต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีอย่างหลากหลายในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดทางเลือกเหล่านั้นยังขาดการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ รวมทั้งการพัฒนานโยบายและแผนการปรับตัวยังมีข้อจำกัด ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคอยู่มาก และเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ เมื่อประเทศใดมีได้ริเริ่มนโยบายการปรับตัวอย่างจริงจัง ชุมชนจะยังมีความเปราะบางไม่สามารถจัดการปัญหาผลกระทบได้ โดยเฉพาะอุบัติภัยจากน้ำท่วมและภัยแล้งเฉียบพลัน (Climate Extremes)¹⁰

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของปริมาณฝน การขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก¹¹ รวมทั้งการแปรปรวนของฤดูกาล ทำให้เกษตรกรรณาน้ำฝนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกกดดันให้จำเป็นต้องปรับตัวในการเพาะปลูก อย่างไรก็ตามพบว่าการพัฒนานโยบายและแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ยังมีข้อจำกัด ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการร่างยุทธศาสตร์ระดับชาติสำหรับการปรับตัว ทำให้การศึกษา เรื่อง การปรับตัวในมิติต่างๆ ต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด รวมทั้งการพัฒนายุทธศาสตร์การปรับตัวในระดับท้องถิ่นมีความก้าวหน้าน้อยมาก ปัจจุบันมาตรการเดียวที่ประเทศไทยใช้สำหรับบรรเทาผลกระทบของผลิตผลทางการเกษตรจากภัยพิบัติจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง คือ การชดเชยความเสียหายแก่เกษตรกรเมื่อเกิดน้ำท่วมและภัยแล้งแต่ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการประกาศเขตภัยพิบัติก่อน และนโยบายล่าสุดของรัฐบาลไทย

⁹ UNFCCC . 2007. Climate Change : Impact Vulnerabilities and Adaptation in Developing Countries, Bonn, Germany.

¹⁰ Parry, M.L., Canziani, O.F., Palutikof, J.P., van der Linden P.J. and Hanson C.E. (Eds.). 2007. Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge, UK, 976 pp.

¹¹ Walsh S. J. et al. 2013. Design of an agent-based model to examine population-environment interactions in Nang Rong District, Thailand, Applied Geography 39: 183-198.

คือ การประกันพืชผลทางการเกษตรจากภัยพิบัติแต่เกษตรกรต้องจ่ายค่าเบี้ยประกัน

กรณีศึกษา การปรับตัวของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษา ความเปราะบางและการปรับตัวของครัวเรือนเกษตรกรล่าสุดในกลุ่มน้ำยัง ในพื้นที่จังหวัด กาสินธุ์และร้อยเอ็ด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามโครงการศึกษานำร่องการริเริ่มการ ปรับตัวภาคเกษตรกรรม สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission)¹² โดยทำการศึกษาสองชุมชน คือ ชุมชนสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประสบปัญหาภัยแล้งตลอดห้าปีที่ผ่านมา และชุมชนวังหลวง อำเภอ เสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประสบปัญหาทั้งภัยแล้งและน้ำท่วม สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้น

(1) ในรอบห้าปีที่ผ่านมา พื้นที่ลุ่มน้ำยัง ฝนมีความแปรปรวนมาก เกษตรกรรับรู้การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล เกิดภัยแล้งยาวนานขึ้น และในฤดูฝนมีปริมาณฝนตกหนัก และเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ในช่วงระยะเวลาเพาะปลูกมีปริมาณฝนตกน้อย อุปติการณ์ภัยแล้งและฝนตกหนักในระยะเวลาอันสั้น ก่อความเสียหายแก่พืชผลการเกษตรในกลุ่มน้ำยัง เป็นบริเวณกว้าง

(2) ผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระหว่างปี พ.ศ.2548-2554 ผลผลิตทางการเกษตรในกลุ่มน้ำยังลดลงเฉลี่ยร้อยละ 28 รายได้ครัวเรือนลดลงเฉลี่ย ร้อยละ 31 ปัญหาฝนทิ้งช่วงทำให้เกิดศัตรูพืชระบาด ครัวเรือนขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ ครัวเรือนมีหนี้สินมากขึ้น เกิดการระบาดโรคทางเดินอาหาร ความเครียด และจิตเภทมากขึ้น

(3) การเพาะกล้าเป็นช่วงที่เสี่ยงต่อภัยแล้งมากที่สุด รองลงมา คือ ช่วงปักดำ (รูปที่ 3) ในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องเพาะกล้าหลายครั้งเพราะต้นกล้าตาย เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ครัวเรือนต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยต้องเสียค่าน้ำในช่วงเพาะกล้า และครัวเรือนเริ่มมีปัญหากำหนดปฏิทินการทำงาน เกษตรกรมีความต้องการการ ได้รับการสนับสนุนเมล็ดกล้าพันธุ์ที่ทนแล้งและน้ำท่วม

¹² Wanset, P. and Inmuong, Y. 2012. Local demonstration site for climate change adaptation of agricultural-base sector in the Young River Basin, Thailand, A Study Report Submitted to the Mekong River Commission Head Office, Vientiane, Lao PDR.

(4) ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ครัวเรือนเกษตรกรที่ถือครองพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ (รูปที่ 4)

2. ครัวเรือนเกษตรกรที่สามารถเอาชนะและปรับตัวสำเร็จ

ผลการศึกษาเชิงลึกโดยการถอดบทเรียนบางครัวเรือนในพื้นที่ลุ่มน้ำยัง ที่สามารถปรับตัวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Adaptation Champions) สรุปได้ดังนี้

(1) ปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือ ข้าว เป็นการปลูกพืชหลายชนิด และเลี้ยงสัตว์ หรือ เกษตรผสมผสาน การปลูกพืชบำรุงดินในฤดูแล้ง และการไถกลบตอซังข้าว

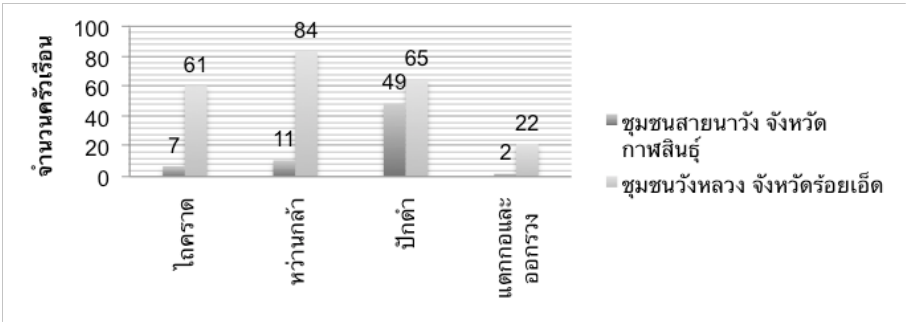
(2) การสร้างแหล่งน้ำในไร่นา โดยการขุดสระกลางแปลงนา ลึกอย่างน้อยสี่เมตร เพื่อใช้น้ำเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกพืชสวนครัวริมขอบสระ และใช้สระน้ำเป็นแหล่งน้ำในการเพาะปลูก รวมทั้งการขุดบ่อน้ำตื้นและบ่อบาดาลเพื่อใช้น้ำในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง

(3) เปลี่ยนแปลงนาจากนาข้าวอย่างเดียว โดยปรับเปลี่ยนเป็นแปลงเกษตรผสมผสาน นาข้าว-ไม้ผล-พืชผัก-สัตว์ปีก-สุกรพันธุ์พื้นเมือง

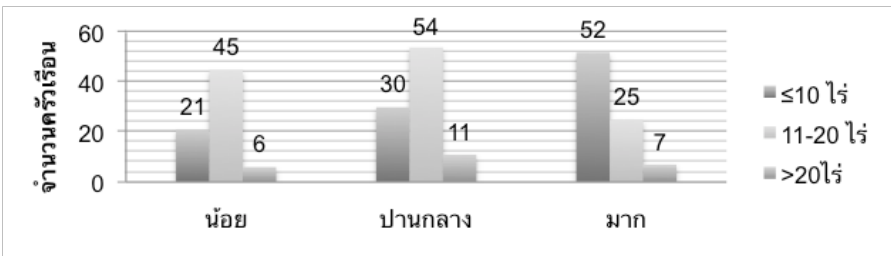
(4) เปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้มูลสัตว์ปีก-สุกร-น้ำจากสระปลา เป็นแหล่งธาตุสารอาหารพืช

(5) เน้นจำหน่ายผลิตผลในตลาดท้องถิ่นมากกว่าตลาดโลก ทำให้ครัวเรือนมีรายได้หมุนเวียนประจำวัน จากเดิมมีรายได้ประจำปีครั้งเดียวจากการจำหน่ายข้าว

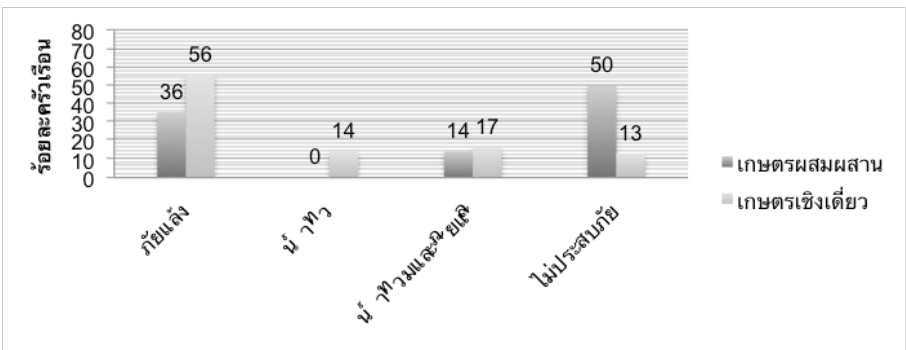
(6) ระบบเกษตรผสมผสานดังกล่าว พบว่ามีความยืดหยุ่นต่อผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Resilience) ทำให้ครัวเรือนมีรายได้มั่นคง และคุณภาพชีวิตดีขึ้น (รูปที่ 5)

รูปที่ 3 ช่วงเวลาเพาะปลูกที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง

รูปที่ 4 ขนาดพื้นที่นาข้าวและความรุนแรงผลกระทบภัยแล้ง

รูปที่ 5 ระบบเกษตรกับการประสบภัยจากความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศ

สรุป

การปรับตัวของเกษตรกรลุ่มน้ำยังบางครัวเรือนที่ประสบผลสำเร็จ พบว่ามีรูปแบบการปรับตัวเน้นการพัฒนากระบวนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกัน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนภายในฟาร์ม โดยมีการนำเข้าทรัพยากรจากภายนอกน้อยมาก อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนเกษตรกรที่ปรับตัวยังมีจำนวนน้อย ในขณะที่เกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือ ปลูกข้าว มีเป็นจำนวนมาก เกษตรกรที่ต้องการปรับตัวจำเป็นต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าทดลองในแปลงเพาะปลูกตนเอง ลักษณะเหมือนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในแปลงนาตนเอง ซึ่งเกษตรกรต้องทำความเข้าใจระบบภูมินิเวศแปลงนาของตนเองเป็นอย่างดีก่อน โดยการค้นคว้าทดลองของเกษตรกรอาจใช้เวลาอย่างน้อย 2-3 ปี โดยเป็นการสร้างระบบนิเวศในแปลงเพาะปลูกเพื่อเป็นเกราะป้องกันภัยจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งคล้ายกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างไรก็ตามเกษตรกรโดยทั่วไปในลุ่มน้ำยัง ปัจจุบันพึ่งปัจจัยการผลิตจากภายนอกเป็นหลัก กล่าวคือ สารเคมีทางการเกษตร การว่าจ้างแรงงาน การเผาตอซังข้าว และการปลูกและใช้พันธุ์ข้าวเชิงพาณิชย์ ซึ่งเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ อีกทั้งเสี่ยงต่อภาวะการณขาดทุน และมีโอกาสเป็นหนี้ในที่สุด

การพัฒนานโยบายและการวางแผนงานสนับสนุนการปรับตัวของเกษตรกร ของราชการส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่นของประเทศไทย พบว่ายังมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศยึดหลักการปลูกพืชเชิงพาณิชย์เพื่อจำหน่ายตลาดโลก ทำให้โครงสร้างและระบบการพัฒนานโยบายและแผนภาครัฐยึดตามกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจโลก ในขณะที่เกษตรกรเป็นผู้รับความเสี่ยงทั้งด้านราคาผลผลิตและผลกระทบต่อความสูญเสียของผลิตจากภัยพิบัติต่างๆ ดังนั้นการปรับตัวของเกษตรกรในลุ่มน้ำยังที่สามารถเอาชนะภัยธรรมชาตินั้น จึงเป็นเพียงการดำเนินงานตามความสมัครใจของกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น ในขณะที่ภาครัฐสามารถทำได้เพียงการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ คือ การจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย และการใช้ระบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ในขณะที่ยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรต่อการปรับตัวต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืนยังมีอยู่อย่างจำกัด

กิจกรรม นักวิจัย WSPD

การสัมมนา “ทิศทางและประเด็นการวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอีสาน”

เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2556 กลุ่มวิจัยฯ ร่วมกับมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดสัมมนา “ทิศทางและประเด็นการวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอีสาน” โดยนำเสนอสถานการณ์ ผลศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สิ่งท้าทายและโจทย์วิจัย โดย ผศ.ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง และคุณรัฐพล พิทักษ์เทพสมบัติและการให้ข้อคิดเห็นจาก รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยฯ และ ดร.ผกามาศ ถิ่นพังงา จากมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โดยมีภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรม

การประชุมนานาชาติด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 21

ระหว่างวันที่ 25-29 สิงหาคม 2556 รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ผู้อำนวยการกลุ่มฯ และคุณณิน เชื้อดวงผุย ผู้จัดการกลุ่มฯ เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมนานาชาติด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 21 (The 21st IUHPE World Conference on Health Promotion 2013) ซึ่งจัดขึ้น ณ ศูนย์ประชุมพีช พัทยา จังหวัดชลบุรี จัดโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับ เมืองพัทยา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

นักวิจัยเข้าร่วมเวทีการสร้างวิทยากรชุมชน

วันที่ 24 กันยายน 2556 คุณคณิน เชื้อดวงฟูย ผู้จัดการกลุ่มฯ คุณวีระยุทธ โพธิ์ถาวร และคุณสยาม บั้วระภา นักวิจัยประจำกลุ่มวิจัยได้รับเชิญเป็นวิทยากรในกิจกรรมเวทีการสร้างวิทยากรชุมชน จัดโดย สภาองค์กรชุมชนตำบลโนนขมิ้น โดยมีผู้นำชุมชนในเขตตำบลโนนขมิ้นเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ณ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนขมิ้น อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู

นักวิจัยเข้าร่วมอบรมการสื่อสาร

วันที่ 25-27 กันยายน 2556 คุณสุธิดา ดวงเนตร และคุณสยาม บั้วระภา นักวิจัย ประจำกลุ่มฯ ได้เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมการสื่อสารและการเผยแพร่ จัดโดยโครงการสะพาน ร่วมกับบริษัท โกลบอล ทาเลนต์ โดยมีภาคีเครือข่ายจากจังหวัดขอนแก่นและอุบลราชธานีประมาณ 20 คน เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ณ โรงแรมໄໝະ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เรื่องเล่า จากพื้นที่

“แก่งละว้า อนาคต ที่ยั่งยืน”

วีระยุทธ โพธิ์ถาวร¹

เช้าวันที่ 12 กันยายน 2556 สายฝนที่ตกพริ้ว และท้องฟ้าที่มีได้มีแสงแดดทอดลงสู่เบื้องล่าง เป็นช่วงเข้าสู่ฤดูฝนของภาคอีสาน แม้ในปีนี้ฝนจะยังไม่ตกลงมาเท่าใดนัก แต่ก็เป็นสัญญาณจุดเริ่มต้นของฤดูการเพาะปลูกในปีนี้ แต่สายฝนในวันดังกล่าวก็เกิดเป็นคำถามขึ้นในกลุ่มนักวิจัยของกลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (WeSD) เนื่องจากวันนี้ได้นัดหมายกับชาวบ้านในพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้าจากพื้นที่ บ้านซีกก้อ บ้านโคกสำราญ บ้านดอนปอแดง และบ้านเป้า จัดกิจกรรมคืนข้อมูลหลังการดำเนินงานโครงการการประเมินคุณประโยชน์ของระบบนิเวศน์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

¹ นักวิจัยประจำกลุ่มวิจัยความอยู่ดีมีสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และผู้ประสานงานโครงการการประเมินคุณประโยชน์ของระบบนิเวศน์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำชัตอนกลางแบบบูรณาการ

ลุ่มน้ำซีตอนกลางแบบบูรณาการและจัดเวทีจัดทำยุทธศาสตร์การปรับตัวของชุมชนจากผลกระทบความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า ร่วมกับ สาขาการจัดการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และองค์กรสัตว์ป่าโลกสากล (WWF)

ทีมงาน WeSD เดินทางจากสำนักงานถึงสถานที่นัดหมาย คือศูนย์มีชัย อ.บ้านไผ่ แต่สายฝนที่ตกลงมาไม่มีทีท่าว่าจะลดลงแต่กลับเพิ่มขึ้นและไม่มีวี่แววจะหยุดแต่อย่างใด จากจำนวนเป้าหมายผู้เข้าร่วม จำนวน 50 คนจากทั้ง 4 ชุมชน จึงเกิดคำถามว่าวันนี้ ผู้เข้าร่วมจะเข้าร่วมถึง 30 คนหรือไม่ จากสายฝนที่เป็นอุปสรรคในการเดินทาง และการทำการเกษตรของพี่น้องกลุ่มเป้าหมาย เมื่อถึงเวลานัดหมายในเวลา 08.30 น.พี่น้องจากพื้นที่ต่างๆ เริ่มทยอยเดินทางมาถึงด้วยรถจักรยานยนต์และรถกระบะ แม้จะเปียกฝนมาบ้างแต่ทุกคนก็มาพร้อมด้วยรอยยิ้ม ในเวลาไม่นานนัก ความกังวลใจถึงจำนวนผู้เข้าร่วมดังกล่าวก็หมดไป เพราะพี่น้องทั้ง 4 ชุมชน ได้เดินทางมาอย่างพร้อมเพรียงเกินเป้าหมายที่ได้คาดการณ์ไว้ เมื่อผู้เข้าร่วมพร้อม สถานที่ อุปกรณ์พร้อม จึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการที่วางไว้

เริ่มงานโดยมี ผศ.ดร.ฟ้ารุ่ง มีอุตร เป็นประธานกล่าวเปิดงาน มีการบรรยายเรื่อง “ยุทธศาสตร์การปรับตัวของชุมชนจากผลกระทบความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า” โดย ผศ.ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง และการเสนอผลการศึกษาสภาพพื้นที่การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า โดย คุณรัฐพล พิทักษ์เทพสมบัติ จากนั้นมีการแบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นถึงแผนการดำเนินงานในพื้นที่ของแต่ละชุมชน สิ่งที่ได้จากการจัดเวทีดังกล่าว พบว่า ชุมชนตื่นรู้และให้ความสำคัญต่อการจัดการพื้นที่ในชุมชนของตนเอง ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นมิติของการจัดการทรัพยากร การจัดการภัยพิบัติ และแม้แต่ในมิติของเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรมแนวเขตป่าชุมชน การจัดระเบียบพื้นที่นาปรังและเลี้ยงสัตว์ทำเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา/สัตว์น้ำ กิจกรรมกลุ่มเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ ปลูกผักทำนาปลอดสารพิษ ชาวบ้าน

ในพื้นที่ลุ่มน้ำแก่งละว้า กล่าวว่า “เราต้องช่วยกันผลักดันให้โครงการต่างๆ ที่พวกเราช่วยกันคิดขึ้นมาเป็นจริงให้ได้ เพื่อประโยชน์ของชุมชนแล้วก็ลูกหลานด้วย” คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดี ถึงแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรในชุมชนของตนเอง ที่มีได้มองถึงผลประโยชน์ของตนเองเพียงเท่านั้น แต่ยังคงมองถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและยังมองก้าวไปข้างหน้าถึงผลประโยชน์ของคนรุ่นต่อไปในอนาคตอีกด้วย เป็นการแสดงให้เห็นถึงว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนได้เห็นความสำคัญและต้องการนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดบูรธรรมและมรรคผลสืบเนื่องต่อไป

แนะนำหนังสือ

ชื่อหนังสือ : การประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับนิเวศ : การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ ปีที่พิมพ์ 2555

รายละเอียด : ประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับนิเวศโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ไปที่ระบบนิเวศเกษตรและคุณภาพน้ำจากพืชผลทางการเกษตร คุณภาพน้ำจาก ดิน น้ำ ป่าไม้ และความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานสำหรับการยังชีพ สุขภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคม และความมั่นคง ใน 3 ตำบลของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ตำบลลำน้ำพอง ตำบลท่ากระเสริม และตำบลบัวเงิน

โครงการสร้างสำนึกพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลท้องถิ่น

วันที่ 18, 26, 27 กรกฎาคม 2556 ประชุมแผนงาน Action ในอำเภอพล อำเภอเมือง และอำเภอน้ำพอง เป็นเวทีสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยน และพบปะพูดคุยกับผู้มีส่วนได้เสีย ก่อนที่จะมีการคัดเลือกพื้นที่เพียงแห่งเดียวในการดำเนินโครงการ ประเด็นที่พบในพื้นที่อำเภอพล คือ ประเด็นปัญหาจากโรงไฟฟ้าชีวมวลและปัญหาที่ดินทับซ้อน อำเภอเมืองเป็นประเด็นปัญหาเรื่องขยะ และอำเภอน้ำพองเป็นปัญหาเรื่องกองทุนพัฒนาชุมชนพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า และปัญหาการสร้างโรงงานแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งพบว่า ชาวบ้านแต่ละพื้นที่ให้ความสนใจและต้องการที่จะเข้ามาเป็นพื้นที่ดำเนินการของโครงการฯ

วันที่ 31 กรกฎาคม 2556 แผนงาน PGI ประชุมร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีตัวแทนจาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 7 คน ร่วมประชุมกับทีม PGI มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อหารือในแผนงานของ PGI ที่จะทำร่วมกันในปีนี้ รวมถึงวางแผนการทำงานที่จะเกิดขึ้นต่อไป

วันที่ 1 สิงหาคม 2556 ทีม PGI มหาวิทยาลัยขอนแก่นและทีม PGI มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลงพื้นที่ อำเภอพล และน้ำพอง เพื่อทำความรู้จักกับ

พื้นที่ โดยมีการพบปะพูดคุยกับแกนนำของแต่ละพื้นที่ถึงประเด็นปัญหา และความพร้อมของพื้นที่ที่จะเป็นพื้นที่ทำงานของแผนงาน PGI ต่อไป

วันที่ 3 สิงหาคม 2556 แผนงาน Action ประชุม In house meeting to select the target area ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อคัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินโครงการปีที่ 3 โดยมีนักวิชาการ ภาคประชาสังคมและผู้ที่เคยร่วม

ดำเนินงานกับโครงการเข้าร่วมเป็นกรรมการในการคัดเลือก โดยที่ประชุมมีมติคัดเลือกอำเภอพล เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ

วันที่ 2 กันยายน 2556 แผนงาน Action จัดประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้หน่วยงานระดับจังหวัด ณ โรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมประมาณ 20 คน โดยเป็นตัวแทนจากหน่วยงานราชการในระดับจังหวัดเข้าร่วม ในเวทีมีการนำเสนอผลการดำเนินงานที่ผ่านมาให้ที่ประชุมรับทราบ และร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการทำงานต่อไป

วันที่ 14 กันยายน 2556 การประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ (Advisory Board) ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการครั้งที่ 1 หลังจากได้รับการแต่งตั้ง คณะกรรมการได้รับทราบข้อมูลภาพรวมของโครงการรวมทั้งยังได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

วันที่ 21 กันยายน 2556 จัดเวทีสาธารณะระดับพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้และประเมินสถานการณ์ธรรมาภิบาลในท้องถิ่น ณ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมเวทีประมาณ 60 คน เป็นตัวแทนจากท้องถิ่น ท้องที่ และชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ในพื้นที่อำเภอพล รวมถึงตัวแทนจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นตัวต้นเหตุของหนึ่งในหลายๆ ปัญหา กิจกรรมในเวทีมีการชี้แจงโครงการ การคัดเลือกคณะทำงานในพื้นที่ (LSC) และการนำเสนอประเด็นปัญหาในพื้นที่เพื่อประเมินสถานการณ์ธรรมาภิบาล ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ร่วมแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ด้วย

โครงการประเมินสถานการณ์ยาสูบเพื่อการเปลี่ยนแปลงขนแกนและการติดตามกำกับ 4 จังหวัด

วันที่ 10 กรกฎาคม 2556 อบรมการเก็บข้อมูลให้กับนักศึกษาศาขากการจัการการพัฒนาลังคม ชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามและแผนการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล

วันที่ 13 -14 กรกฎาคม 2556 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ความคิดเห็น ความตระหนัก ของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องควันบุหรี่มือสอง และนโยบายสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่ ใน อ.ชุมแพ อ.บ้านฝาง อ.หนองเรือ อ.พล อ.โนนศิลา อ.บ้านแฮด อ.เขาสวนกวาง และ อ.น้ำพอง

วันที่ 15 กรกฎาคม 2556 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหน่วยงานราชการใน อ.เมือง และวันที่ 19 กรกฎาคม 2556 เก็บข้อมูลในสถานที่ราชการใน อ.ชุมแพ อ.บ้านฝาง และ อ.หนองเรือ

โครงการการประเมินคุณประโยชน์ของระบบนิเวศน์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำช้ตอนกลางแบบบูรณาการ

เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2556 จัดเวทีคืนข้อมูลและระดมความคิดเห็นยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า ร่วมกับสาขาการจัการการพัฒนาลังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่ จากบ้านซีกกค้อ บ้านโคกสำราญ บ้านดอนปอแดง และบ้านเป่าเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอข้อมูล

และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ โดยมี ผศ.ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง และ ผศ.ดร.ฟ้ารุ่ง มีอุดร ร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ณ ศูนย์มีชัยบ้านไผ่ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น

สวัสดีท่านผู้อ่านพินบ้านลานกวีที่เคารพทุกท่าน เป็นอย่างไรกันบ้างครับกับกลอนในจดหมายข่าวฉบับที่ผ่านมา ซึ่งเป็นฉบับแรกที่ผมได้ฝากผลงานกับผู้อ่าน หากขาดตกบกพร่องประการใดก็ขออน้อมรับคำติชม เพื่อพัฒนาการเขียนให้ดีขึ้นต่อไปครับ พินบ้านลานกวีในฉบับนี้ว่าด้วยเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เราพบเห็นกันในปัจจุบันซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงผิดแผกแตกต่างจากตอนที่ผู้เขียนเป็นเด็กมาก น้ำท่วม ภัยแล้งที่เกิดขึ้นให้เห็นในปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ไม่ธรรมดา เราจึงควรหันมาใส่ใจและตระหนักร่วมกัน มิฉะนั้นธรรมชาติจะกลับมาลงโทษเรา เหมือนที่เราลงโทษธรรมชาติ

ภูผาป่าน้ำฮ้างก็กก้องในโลกา
เป็นหยิ่งคนเฮานี้ผิดแผกแตกต่าง
มีแต่เพพังม้างแปงสร้างปพอเทียบ
เฮ็ดแต่ผิดพลาดคพลังสิมีหยิ่งมาตั้งต่อ

จั่งคือบาปเล่นเซ็ญจั่งคือเวรเล่นต้อง
เกิดจากคนเฮ็ดได้ตักไม้ทำลายป่า
จนว่าภูผาป่าน้ำไหลหลังประดังมา
เฮ็ดจั่งไต่ได้แนวนั้นกรรมมันบ่เคยหย่อน

คั้นแมนเฮ่ยวาจาออกมาว่าได้
คิดอยากเอาแต่ได้บ่ยอมให้ลืมน
จั่งแมนโพคเอาเหลี่ยจนเสี่ยที่มบ่ยัง
มันลี้ยงเหลือบ่ต่อลูกหลานภายหน้า
ได้มาชวนชื่นชม
เฮ็ดให้คนเฮ็ฮ้องหมองเศร้ากว่าเก่าหลัง
ปล่อยควันพิษขึ้นฟ้าผืนไว้กะบ่เขา
กรรแสงพสุธาเจ็งนองเมืองบ้าน
สุดสะบันเป็นกลอนได้ฮ่อนไว้ให้อินตอง...
พิน้องเฮ้ย

“บ่ระฆาฆาหารุช”

เกร็ดความสุข

เทคนิคการสร้างความสุขด้วยวิธีง่ายๆ

จดหมายข่าวฉบับนี้ขอเสนอเทคนิคการสร้างความสุขง่ายๆ 8 ข้อ ที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดความสุขในทุกๆ วัน และเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขค่ะ

1. ดูแลสุขภาพร่างกาย

จิตใจและร่างกายมีส่วนสัมพันธ์กัน หากร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย จิตใจก็แจ่มใส การสร้างความสุขทางใจจึงควร ร่วมกับการดูแลสุขภาพทางกายควบคู่กัน ไป

2. ยิ้มให้กับตัวเอง

ในแต่ละวันหลังจากตื่นนอนให้ยิ้มหน้ากระจก พูดกับตนเองในเรื่องดีๆ คำพูดดีๆ เหล่านี้จะฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกทำให้เราเกิดพลังในการต่อสู้กับอุปสรรค

3. มองหาสิ่งดีที่มีอยู่

ลองมองหาข้อดี หรือสิ่งดีๆ ที่เรามีอยู่ รวมทั้งคนดีๆ และโอกาสดีๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งเราอาจมองข้ามไป เช่น “แม้ว่างานจะหนัก แต่เราก็โชคดีที่มีงานทำที่มั่นคง” “เรามีแต่เพื่อนที่ดีคอยให้กำลังใจ”

4. ทำแต่ละวันให้มีคุณค่า

เวลาเป็นสิ่งที่มียค่า ไม่อาจย้อนคืนได้ ถ้าวันนี้เรายังไม่ได้ทำสิ่งดีๆ เราอาจต้องเสียดายไปตลอดชีวิต ให้ลองคิดว่า “หากวันนี้เป็นวันสุดท้ายที่เหลืออยู่ เราจะทำสิ่งดีๆ อะไรในวันนี้อ่าง” จะทำให้เราใช้ชีวิตแต่ละวันอย่างมีคุณค่ามากขึ้น

5. “ปล่อยมันไป”

เรื่องและสถานการณ์บางอย่างที่ผ่านไปแล้ว ไม่สามารถย้อนกลับมาแก้ไขได้เปล่า ประโยชน์ที่จะนำกลับมาคิดซ้ำๆ ให้ทำร้ายตนเอง เรียนรู้ที่จะนำอดีตมาเป็นบทเรียนสอนใจ และปล่อยความทุกข์ใจในอดีตให้ผ่านไป

6. ให้อภัย

หากคนรอบข้างทำให้เราโกรธไม่พอใจ หรือแม้แต่ตัวเราทำอะไรผิดพลาดก็ตาม ให้คิดว่ามันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ทุกคนมีสิทธิ์ผิดพลาด พยายามให้อภัยในสิ่งที่เขาหรือเราได้กระทำ...ลองให้อภัย แล้วใจจะเบาลง

7. อย่ายู่เฉยๆ

ควรหากิจกรรมที่สนใจทำในเวลาว่าง การอยู่เฉยๆทำให้คิดฟุ้งซ่าน และส่วนใหญ่มักจะคิดในเรื่องที่ทำให้ทุกข์มากกว่าสุข

8. คิดถึงสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

ก่อนนอนในแต่ละวัน ลองนึกทบทวนว่าวันนี้เราพบเหตุการณ์อะไรดีๆ มาบ้าง หรือเราได้ทำสิ่งดีๆ อะไรบ้าง อาจเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ทำให้รู้สึกดี แล้วคุณจะพบว่า ความสุขอยู่ไม่ไกลและหาได้ไม่ยาก

ที่มา : <http://www.nurse.tu.ac.th/pdf/>

แนะนำสมาชิกกลุ่มวิจัย WeSD

นายวีระยุทธ โพธิ์ถาวร

การศึกษา : วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร

E-mail : weerayuthid@gmail.com

ประสบการณ์การทำงาน

2548 - ผู้ช่วยทีมวิจัยโครงการฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากสึนามิ จังหวัดระนอง

2552-2555 - เจ้าหน้าที่วิจัยและข้อมูล ส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)

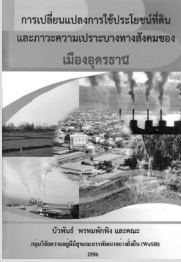
- หัวหน้าโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการจัดการทรัพยากร

พันธุ์กรรมและเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อความมั่นคงทางอาหาร ภายใต้แผนงาน

ความมั่นคงทางอาหาร

แนะนำหนังสือ

ชื่อหนังสือ : การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและภาวะ
ความเปราะบางทางสังคมของเมืองอุดรธานี

ปีที่พิมพ์ 2556

รายละเอียด : เมืองอุดรธานี เป็นเมืองที่มีการขยายและเติบโตด้วยการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์
ที่ดิน และความเปราะบางของเมืองอุดรธานี เป็นการประเมินประสิทธิผลของ
แผนและแนวทางในการรับมือ ในการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ ซึ่งในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงจะต้องมีการปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มี
ขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น